

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS 

Revisionsrapport

Kommunens planering och framförhållning avse-
ende kommande pensionsförpliktelse

Söderköpings kommun

September 2009

Annika Hansson

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund och revisionsfråga	3
Avgränsning och metod	3
Lagstiftning och redovisning av pensionerna	3
Nuläge avseende pensioner i Söderköpings kommun	4
Pensionskostnader för Söderköpings kommun	5
Åldersstruktur kommunens anställda	5
Kostnader och pensionsskuld för Söderköpings kommun 2006-2011	6
Söderköpings kommuns försäkringslösning	8
Kostnader för Söderköpings kommun i på längre sikt	9
Pensionskostnadernas påverkan på kommunens totalekonomiska förutsättningar och kommunens planer för pensionernas framtida utveckling	11
Slutsatser och bedömning	12
Pensionsavtal	14
Bilaga 2	15
Begreppsförklaringar	15
Bilaga 3	16

Sammanfattning

Kommunens kommande pensionsförpliktelse påverkar i hög grad förutsättningarna för en god ekonomisk hushållning under många år framåt. Det är därför av största vikt att kommunen har en god planering och framförhållning för att kunna hantera dessa kostnader inom de årliga budgetramarna så att de inte i alltför hög grad påverkar förutsättningarna att bedriva kärnverksamheten.

Hur kommunens framtida kostnader avseende pensioner ser ut

Söderköpings kommuns samlade pensionsförpliktelse beräknas uppgå till 304,9 mkr per 2008-12-31. De årliga kostnaderna för pensioner kommer att öka räknat i fasta priser. Pensionskostnaderna för Söderköping kommuns del beräknas öka från 25,8 mkr 2008 till 35 mkr 2030. Den genomsnittliga årliga ökningen mellan 2008 och 2018 beräknas till 2,1 %. Därefter beräknas ökningstakten bli lägre.

Kostnaderna beror både på tidigare intjänade pensioner och hur löneutvecklingen totalt blir för kommunen i framtiden. Kostnaden för pensionerna som tjänats in före 1998 beräknas bli som störst 2022.

Hur dessa kostnader kan komma att påverka kommunens totalekonomiska förutsättningar

Kommunens framtida pensionskostnader består av två delar. Dels de pensioner som är intjänade och där man inte kan påverka kostnaden och de som tjänas in framöver. Pensionskostnaderna för dessa är mer avgiftsbestämda och belastar kommunens resultat när de tjänas in. Då kostnaderna beräknas öka i fasta priser måste kommunen ha utrymme för dessa kostnader årligen, helst utan att de tränger undan kärnverksamhetens behov. Om kommunens ekonomi växer blir det lättare att klara kostnaden än om den minskar. Kostnadens utveckling beror också på den allmänna ekonomins utveckling. Slår den så kallade bromsen till i det allmänna pensionssystemet, innebär det ökade kostnader för kommunerna.

Hur kommunen planerar för pensionernas framtida utveckling och dess påverkan på budgetprocessen med utgångspunkt från god ekonomisk hushållning.

Kostnadsutvecklingen och det totalt sett stora åtagandet som pensionskostnaderna är innebär att det är viktigt att kommunen har en aktuell prognos för pensionskostnaderna inför budgetarbetet.

Söderköpings kommun har vidtagit några åtgärder för att minska uppbyggnaden av den framtida skulden och på så sätt planera för de framtida pensionskostnaderna. Sedan 1998

innehåller avtalet en individuella del som kan betalas ut till den placering den anställda önskar. Söderköpings kommun har gjort detta i sin helhet, vilket innebär att någon framtida skuld inte byggs upp för denna del. Avtalen innehåller också en förmånsbestämd pension för de som tjänar över 7,5 basbelopp. Söderköpings kommun har valt att fr om 2005 försäkra denna del. Avsättningen på balansräkningen har i och med detta minskat och kommunen betalar fortlöpande försäkringspremie för nyintjänandet av den. En viss risk finns dock kvar hos kommunen då den grundar sig på ett kollektivavtal, där de anställda är garanterade en viss pension. Kommunen har också kvar riskerna för efterlevandeskydd med mera. Kommunfullmäktige har fattat beslut om föreskrifter för förvaltning av pensionsmedel år 2000 i form av placeringspolicy och basdokument. Dessa behöver uppdateras. Kommunen har följt utvecklingen av pensionskostnaderna vid något tillfälle under senare år.

Förslag till åtgärder

- Uppdatera de föreskrifter för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser Kommunfullmäktige fastställde år 2000.
- Utifrån prognoser på hur pensionskostnaderna kommer att öka framöver på ett planerat och strukturerat sätt, budgetera för kostnadsutvecklingen både på kort och lång sikt
- Utifrån en helhetssyn av kommunens ekonomi ta ställning till frågan om ytterligare åtgärder ska vidtas för att säkra de framtida pensionsåtagandena.
- Utveckla de finansiella målen så att de utifrån begreppet god ekonomisk hushållning tar hänsyn till de kommande pensionskostnaderna på ett konkret sätt.
- Redovisningen av pensionskostnaderna utvecklas så att de uppfyller kraven enligt Rådet för Kommunal Redovisnings rekommendationer nr 2.1, 7.1 och 17.

Bakgrund och revisionsfråga

Kommunens kommande pensionsförpliktelse påverkar i hög grad förutsättningarna för en god ekonomisk hushållning under många år framåt. Det är därför av största vikt att kommunen har en god planering och framförhållning för att kunna hantera dessa kostnader inom de årliga budgetramarna så att de inte i alltför hög grad påverkar förutsättningarna att bedriva kärnverksamheterna.

Granskningen syftar till att belysa:

- Hur kommunens framtida kostnader avseende pensioner ser ut
- Hur dessa kostnader kan komma att påverka kommunens totalekonomiska förutsättningar
- Visa hur kommunen planerar för pensionernas framtida utveckling och dessas påverkan på budgetprocessen med utgångspunkt från god ekonomisk hushållning

Avgränsning och metod

Granskningen avgränsas till att omfatta pensionskostnader för anställda enligt ordinarie avtal. Kostnaderna framåt bedöms främst enligt de gamla avtalen PA-KL och PFA samt enligt det nya avtalet KAP-KL. Avtalen beskrivs i bilaga 1.

Granskningen genomförs genom intervju med ekonomichefen, redovisningsekonom och budgetekonom, samt kontakter med KPA.

Rapporten har varit utsänd för sakgranskning till ekonomichefen och budgetekonomen.

Lagstiftning och redovisning av pensionerna

Den lagstiftning och god redovisningssed som styr redovisningen av kommunens pensionskostnader är kommunallagen, kommunal redovisningslag och Rådet för kommunal redovisning rekommendationer nr 2.1, 7.1 och 17.

I 5 kap 4 § och 6 kap 11 § i kommunal redovisningslag regleras hur redovisningen av pensionsförpliktelsen ska ske i balansräkningen. För de pensioner som tjänas in före 1998 redovisas skulden inom linjen, d v s utanför balansräkningen. De utbetalningar som görs redovisas på resultaträkningen inklusive löneskatt. Förändringen av skulden redovisas en-

dast utanför balansräkningen och påverkar inte resultatet. För de pensioner som tjänas in efter 1998 redovisas kostnaden inklusive löneskatt på resultaträkningen det år den tjänas in. En del, avgiftsbestämd del, betalas ut till de försäkringsinstitut och placerare som de anställda valt. En annan del av avtalet som avser förmånsbestämd pension har Söderköpings kommun valt att försäkra och kostnaden betalas därmed ut direkt och påverkar resultatet, men inte avsättningen. Detta har skett sedan 2005. Övriga delar av avtalet är en skuld till de anställda och redovisas under avsättningar. Förändringen av avsättningen redovisas på resultaträkningen och påverkar resultatet.

Enligt 8 kap 3a § i kommunallagen ska fullmäktige meddela särskilda föreskrifter för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser.

Enligt Rådet för kommunal redovisning rekommendation nr 7.1 ska en uppföljning av fullmäktiges föreskrifter om förvaltningen av pensionsmedel göras i förvaltningsberättelsen. I rekommendation nr 17 finns anvisningar om vilka uppgifter som ska redovisas i not. Denna gäller från och med 2008. Båda gäller samtliga förpliktelser oavsett om de redovisas på balansräkningen eller utanför (inom linjen).

Nuläge avseende pensioner i Söderköpings kommun

Kommunstyrelsen i Söderköping kommun har 2005-09-20 i § 108 beslutat att försäkra den kompletterande/förmånsbestämda delen av pensionskostnaderna. Sedan tidigare får de anställda själva fatta beslut om vem som ska förvalta den individuella/avgiftsbestämda delen. Detta innebär att någon ny skuld inte byggs upp. Se mer under avsnittet om Söderköping kommuns försäkringslösning.

I kommunens årsredovisning finns ett avsnitt om pensionsåtagande där man redogör för kommunens samlade pensionskostnader. Denna redogörelse behöver utvecklas för att uppfylla kraven i Rådet för kommunal redovisnings rekommendation.

Kommunens pensionsavgångar kommer att öka och detta gäller även pensionskostnaderna. Detta kommer därmed att ställa ökade krav på kommunens ekonomi. Söderköpings kommun har de senaste fyra åren haft ett positivt resultat, utom under 2007 då man gjorde en stor nedskrivning av anläggningstillgångar och har, som tidigare nämnts, försäkrat en mindre del av pensionsåtagandet. Det återstående samlade pensionsåtagandet överstiger det egna kapitalet. Följden av detta blir att man måste ha god framförhållning i planeringen så att man klarar de ökade kostnaderna.

Kommunen har som övergripande mål att man skall uppfattas som så attraktiv att befolkningen ökar varje år. Detta skall förverkligas under ekonomiskt ansvar och med god eko-

nomisk hushållning, som innebär att kommunens resultat ska uppgå till 2 % av totala skatte- och statsbidragsintäkter samt att kommunens tillgångar skall ha ett planerat underhåll som säkrar dess framtida värde. De framtida pensionskostnaderna nämns inte särskilt bland dessa, men måste hanteras för att man ska klara 2 procentmålet. En avvägning behöver göras.

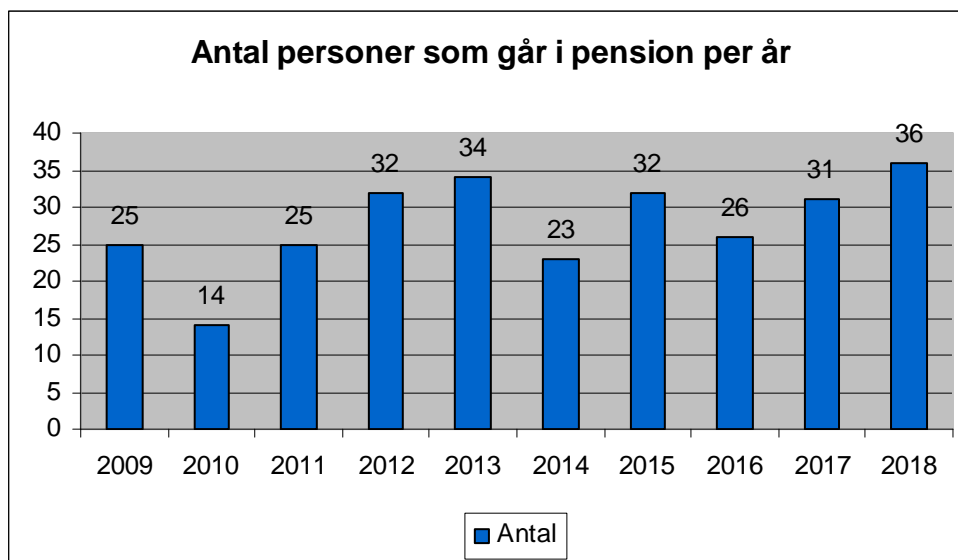
Kommunfullmäktige har 2000-03-16 § 19 fastställt en placeringspolicy med tillhörande basdokument. Detta dokument bygger på förutsättningen att kommunen skulle avsätta medel för att möta kommande pensionsutbetalningar. Vid denna tidpunkt var målet att avsätta 4 mnkr per år. Kommunen har i bokslut 2008 18,4 mnkr placerade medel som är betraktade som långsiktigt innehav då de är bokförda bland värdepapper och andelar. Det framgår inte om dessa medel är avsedda för kommande pensionsåtagande. Placeringen av dessa medel har därför inte granskats. Placeringspolicyn för pensioner var vid granskningen inte känd i kommunen.

Kommunen har inte beräknat pensionsförpliktelsen för förtroendevalda och därmed ingår den inte i ansvarsförbindelsen.

Pensionskostnader för Söderköpings kommun

Åldersstruktur kommunens anställda

I diagrammet nedan redovisas hur antalet pensionsavgångar beräknas bli de kommande tio åren enligt kommunens bedömning. Totalt beräknas 278 personer pensioneras under perioden. Antalet personer som var tillsvidareanställda 2008-12-31 var 918. Detta innebär att cirka 30 % av antalet anställda beräknas gå i pension under denna tioårsperiod. De ekonomiska konsekvenserna för pensionskostnaderna redovisas i kommande avsnitt. Till detta kommer kostnader för rekrytering av ersättare på de tjänster som ska återbesättas.



Kostnader och pensionsskuld för Söderköpings kommun 2006-2011.

Kostnaderna för pensioner för Söderköpings kommun uppgick i årsredovisningen för 2008 till sammanlagt 27 284 tkr vilket är en minskning med 917 tkr jämfört med 2007. I framtiden beräknas dock kostnaderna öka årligen.

Prognosen nedan är framtagen av KPA per 2009-01-07. Det finns dock en osäkerhet i hur stor försäkringspremien för den förmånsbestämda delen kommer att bli framöver, då man ännu inte fått någon prognos från SPP avseende detta och kommunen har under 2009 fått tilläggspremier hittills på cirka 800 tkr som avser 2008. I beräkningen av pensionskostnadernas andel av nettokostnaderna 2009-2012 har den av kommunfullmäktige 2009-06-17 § 103 justerade budgeten använts. Tabellen är i tusentals kronor.

Pensionskostnader resultaträkning inkl löneskatt	Bokslut			Prognos Budget			
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Pensionsutbetalningar	9 686	9 359	11 935	12 155	11 745	12 217	13 116
Årets intjänande inklusive försäkringsavsättning ¹⁾	12 172	20 459	16 284	17 634	18 859	19 481	20 000
Pensionsavsättning/skuldförändring ²⁾	-1 385	-1 617	-1 107	-325	-328	-258	-183
Finansiell kostnad			172	224	121	124	125
Summa	20 473	28 201	27 284	29 689	30 397	31 564	33 057
Pensionskostnadernas andel av nettokostnaderna inklusive finansförvaltning ¹⁾	3,9 %	4,9 %	4,6 %	4,7 %	4,9 %	5,0 %	5,1 %

¹⁾ I prognosen för årets intjänande ingår utöver avgiftsbestämd ålderspension det belopp som är försäkrat och där man betalar försäkringspremie. Detta belopp är både i kommunens budget och i tabellen ovan beräknat till samma belopp som 2008, då man ännu inte fått någon prognos för kostnaden åren framåt från försäkringsgivaren.

²⁾ Söderköpings kommun har under 2005 försäkrat den del av pensionsförpliktelserna som avser kompletterande pension som är intjänad sedan 1998. Detta innebär att avsättningen minskar med motsvarande belopp. Avsättningen försvinner dock inte helt då den även innehåller andra delar av avtalet.

Pensionskostnadernas andel av kommunens nettokostnader beräknas öka till 5,1 % 2012. Som anges ovan finns en osäkerhet om storleken på kostnaderna för försäkringspremien.

Det finns risk att kostnader för pensionerna kommer att öka utöver de prognoser som har tagits fram för de närmaste åren om den så kallade bromsen slår till i det allmänna pensionssystemet. De tidigare pensionsavtalen (intjänade före 1998) innebar att den totala nivån på tjänstepensionen och den allmänna pensionen ska uppgå till en viss nivå. Sjunger den allmänna pensionen kommer kommunens kostnad att öka, då den kommunala delen ökar. Hur mycket detta kan betyda för kommunen finns ännu inga beräkningar på, då det ännu inte är klart om bromsen slår till och i vilken omfattning.

Den skuld som ska tas upp på balansräkningen avser de pensioner som har tjänats in efter 1998. Skulden för de pensioner som har tjänats in före 1998 redovisas utanför balansräkningen, så kallat inom linjen. I tabellen nedan redovisas poster ur Söderköpings balansräkning 2006-2008 samt årsbudget och flerårsbudget 2009-2011. Den redovisar den sammanlagda pensionsskulden, båda i balansräkningen och inom linjen, även för kommande år. Skulle allt redovisas på detta sätt skulle det egna kapitalet bli negativt. För ett företag får inte det egna kapitalet vara negativt, då är det företaget i konkurs. En kommun kan inte gå i konkurs och dess fortlevnad garanteras av rätten att ta ut skatt av invånarna. Summan av långfristig skuld och det sammanlagda pensionsåtagandet per invånare redovisas i tabellen. Detta belopp ökar under perioden.

I tabellen redovisas också det ekonomiska mått som Söderköpings kommun använder och mål som Kommunfullmäktige har antagit. Den plan som Kommunfullmäktige har antagit innebär att man inte kommer att nå sitt ekonomiska mål och att kommunens låneskuld beräknas fortsätta att öka även under 2009.

	Bokslut	2007	2008	Budget 1)		
	2006			2009	2010	2011
Summa tillgångar	450,0	339,5	420,2	425,4	420,5	418,7
Därav eget kapital	173,1	43,5	69,1	52,0	55,8	62,2
Avsättningar för pensioner	-6,5	-4,9	-3,8	-1,6	-1,6	-1,6
Övriga avsättningar		-1,5	-1,4	-1,3	-1,2	-1,1
Långfristiga skulder	-169,9	-189,9	-244,7	-277,2	-277,2	-277,2
Kortfristiga skulder inkl semester- och övertidsskuld	-100,5	-99,6	-101,2	-93,3	-84,8	-76,6
Pensionsåtagande inom linjen	-249,8	-294,3	-301,1	-310,0	-311,0	-312,0
Summa pensionsåtaganden	-256,3	-299,2	-304,9	-311,6	-312,6	-313,6
Eget kapital inkl pensioner inom linjen	-76,7	-250,7	-232,0	-258,0	-255,2	-249,8
Ekonomiska mål						
Resultatmål 2 % av totala skatt- och statsbidragsintäkter 2)	4,0 %	0,5 %	3,7 %	0,7 %	0,6 %	0,9 %
Soliditet exkl pensionskuld inom linjen	38 %	13 %	16 %	12 %	13 %	15 %
Soliditet inkl pensionåtaganden	-17 %	-74 %	-55 %	-61 %	-61 %	-60 %
Beräknat antal invånare	14 051	14 020	13 959	13 912	13 845	13 775
Långfristig skuld samt summa pensionsåtaganden per invånare (kr)	-30 332	-34 883	-39 370	-42 322	-42 599	-42 888

1) Årsbudget och flerårsbudget 2009-2011

2) Exklusive nedskrivning

Söderköpings kommuns försäkringslösning

Söderköpings kommun har under 2005 beslutat att försäkra den delen av pensionsförplikelsen som avser kompletterande/förmånsbestämd del. Det är de anställda som har tjänat över 7,5 förhöjd prisbasbelopp/inkomstbasbelopp som på denna del har rätt till en förmånsbestämd pension. Benämning och underlag varierar med de olika pensionsavtalen.

Kommunen har sedan 2008 valt att försäkra sin skuld hos SPP.

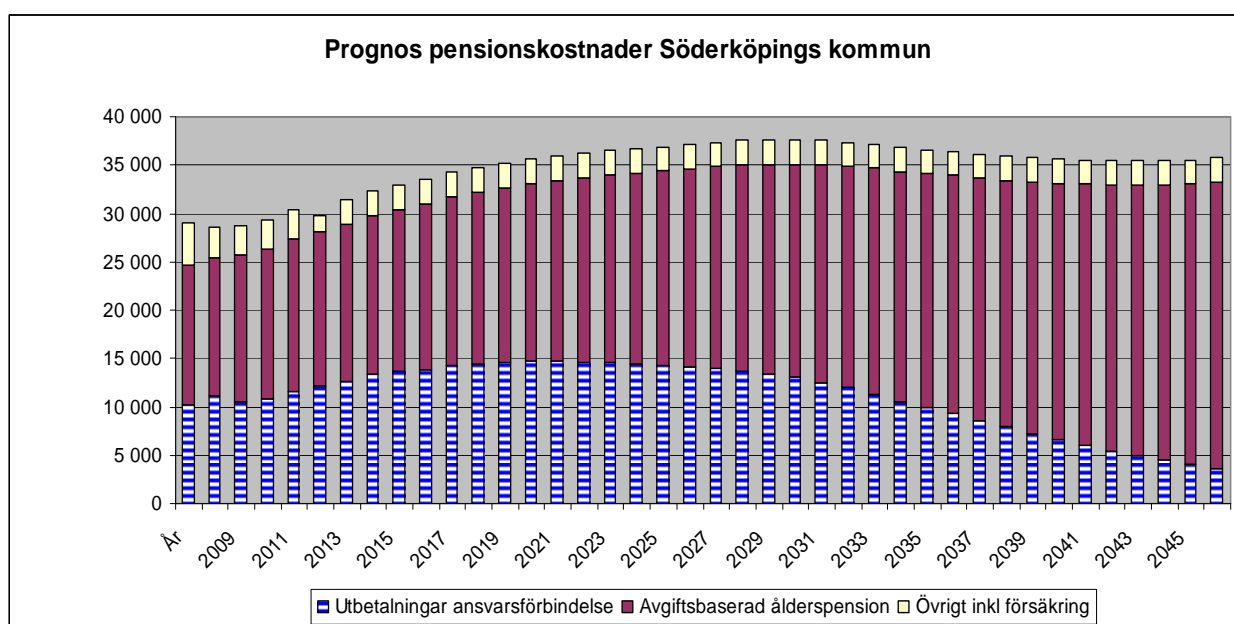
Denna lösning innebär att i kommunen försäkras den del av ansvarsförbindelsen som avser den kompletterande/förmånsbestämda delen. Premien beräknas för närvarande uppgå till cirka 2 500 tkr per år. Kommunen betalar premien och när de berörda anställda sedan går i

pension betalas denna del av pensionen från försäkringen. Kommunen har fått tilläggspremier under 2009 jämfört med 2008 efterhand som försäkringsbolaget går igenom underlaget för fler anställdas pensioner, så kalla aktualisering.

Den risk som främst är försäkrad är om livslängden ökar. Trots försäkringen finns en risk för framtida kostnader kvar hos kommunen då det är ett kollektivavtal med kommunen som part som ligger till grund för pensionen. Detta gäller till exempel om avkastningen på de placeringar försäkringsbolaget gör inte räcker för att täcka de löften som är utställda i försäkringen eller om inflationen blir högre än beräknat. Kommunen har valt att inte försäkra pensionsavgifterna vid sjukdom hos de anställda och det efterlevandeskydd som avtalet ger rätt till.

Kostnader för Söderköpings kommun i på längre sikt

En grov prognos för Söderköpings kommuns pensionskostnader visar att kostnaderna i fasta priser kommer att öka fram till 2031. Den årliga ökningen beräknas bli som störst under åren 2014 till 2018. Därefter beräknas ökningstakten avta. Hur mycket kostnaderna kommer att med öka inklusive löneskatt 2008 - 2049 redovisas i diagrammet nedan. Diagrammet är i fasta priser. Siffrorna i diagrammet redovisas i tabell i bilaga 3.



Prognosen ovan bygger på beräkningar från KPA i januari 2009. Löneskatt ingår i respektive belopp. Beräkningen tar inte hänsyn till effekterna av om den så kallade bromsen slår till eller att det fattas beslut om någon ny särskild garanti- eller visstidspension eller motsvarande fattas.

Den del av kostnaderna som kommunerna inte kan påverka framåt är utbetalningarna från ansvarsförbindelsen. Detta är intjänad pension före 1998. Dessa ökar mest under åren 2009-2018 då den årliga ökningen varierar mellan 1,8 och 9,1 %. 2010 är ett undantag då den förväntas minska något. De kommande fyra åren sjunker ökningstakten. Därefter blir utbetalningarna lägre för varje år. I kronor räknat ökar de årliga utbetalningarna från 10 215 tkr år 2008 till 14 728 tkr 2022 räknat i fasta priser. Dessa utbetalningar blir en ren kostnad på resultaträkningen. Balansräkningen påverkas inte då skulden redovisas inom linjen. Det är denna del av de framtida pensionskostnaderna som mest nämns i den allmänna debatten.

Pensionskostnadernas påverkan på kommunens totalekonomiska förutsättningar och kommunens planer för pensionernas framtida utveckling

Pensionskostnadernas belastning på Söderköpings ekonomi beräknas bli som störst fram till 2018, då den årliga ökningstakten i fasta priser uppgår till 2,1 % i genomsnitt. Då beräknas kostnaden totalt uppgå till knappt 32 mkr. Sedan mattas ökningstakten av. Den allra största delen av dessa kostnader ska dessutom betalas ut under perioden, antingen under året då kostnaden uppstår eller året efter (individuell del och löneskatt). Ökningstakten kan bli större än inflation och utvecklingen av skatteunderlaget, varför kommunen måste se till att ett ökande utrymme för pensionskostnaderna finns framåt i tiden.

Pensionskostnaderna kan delas upp i två delar, en del som kommunens utveckling i framtiden påverkar och som belastar resultatet det år de tjänas in. Denna del kan kommunen till viss del påverka genom antalet anställda, löneutveckling osv. Söderköpings kommun har dessutom valt att försäkra den förmånsbestämda delen av pensionsavtalet och då betalas huvuddelen av kostnaderna ut det år de tjänas in eller året efter. Någon ny skuld byggs inte upp i kommunen. Den andra delen av pensionskostnaderna avser den del som tjänades in före 1998. Dessa kostnader belastar resultatet när de betalas ut och kommunen kan inte påverka deras storlek. Denna del ökar fram till 2022, men ökningstakten är som störst fram till 2018.

Hur stor belastningen blir för kommunen av pensionskostnaderna beror på utvecklingen av kommunens ekonomi i sin helhet. Kommunen klarade i bokslut 2006 och 2008 sitt resultatmål om 2 % efter justerat resultat enligt balanskravet, men detta mål bedöms inte klaras under 2009 och framåt, då resultatet bedöms bli mindre än 1 % av skatt och statsbidrag. Pensionskostnadernas andel av skatteintäkter och finansnetto beräknas öka under perioden (se tabell på sidan 7). Låneskulden beräknas öka med drygt 13 % till 2009 för att därefter inte öka mer under perioden 2010-2011. Kommunens soliditet inklusive hela pensionsåtagandet beräknas minska från -55 % 2008 till -60 % 2011. Om kommunen sätter av medel för pensioner i balansräkningen påverkar det inte resultatet de år utbetalningarna sker, det finns dock tillgång till likvida medel för utbetalningarna och soliditeten förbättras. Avkastningen påverkar resultatet under tiden medlen är placerade.

Slutsatser och bedömning

Enligt Kommunallagen¹ ska Kommunfullmäktige meddelat föreskrifter om förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser. Kommunfullmäktige i Söderköping har år 2000 fastställt en placeringspolicy, men denna var vid granskningen inte känd i kommunen. Det framgår inte av årsredovisningen att kommunen har några medel placerade avsedda för pensioner, vilket innebär att den skuld som redovisas i balansräkningen och inom linjen är finansierad genom så kallade återlån. Därutöver har kommunen gjort ett ställningstagande för att minska de framtida pensionskostnaderna genom den försäkring som har tagits för den kompletterande/förmånsbestämda delen av pensionsavtalet². En försäkringslösning innebär dock inte att kommunen inte har kvar någon risk för förändrade kostnader även för den försäkrade delen i framtiden.

Det är viktigt att ha helhetsgreppet på kommunens ekonomi i framtiden oavsett om man väljer att vidta någon ytterligare åtgärd med extern motpart (försäkring eller avsättning av medel för framtida pensionskostnader) eller allmän förstärkning av den egna ekonomin. Det är därför viktigt att kommunen tar fram föreskrifter om förvaltningen av medel för pensionsförpliktelser. Detta gäller även om en del av medlen förvaltas genom så kallat återlån.

I rapporten finns en grov långtidsprognos för pensionskostnaderna. Denna visar att pensionskostnaderna beräknas öka i fasta priser. Under de närmaste åren beräknas andelen pensionskostnader av kommunens totala nettokostnader öka från 4,6 % av nettokostnaderna 2008 till 5,1 % 2012. Då är det de finansiella målen kommunen har är viktiga att ha kvar, men man bör utveckla dem så att de utifrån begreppet god ekonomisk hushållning tar hänsyn till de kommande pensionskostnaderna på ett konkret sätt. Man bör så tidigt som möjligt i budgetprocessen ta hänsyn till pensionskostnaderna utifrån aktuella prognoser. Även långsiktigt bör man ha beredskap för att pensionskostnadernas ökning.

Förslag till åtgärder

- Uppdatera de föreskrifter för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser Kommunfullmäktige fastställde år 2000.

¹ Kommunallagen (1991:900) 8 kap § 3 a

² Kommunstyrelsen 2005-09-20 § 108

- Utifrån prognoser på hur pensionskostnaderna kommer att öka framöver på ett planerat och strukturerat sätt, budgetera för kostnadsutvecklingen både på kort och lång sikt
- Utifrån en helhetssyn av kommunens ekonomi ta ställning till frågan om ytterligare åtgärder ska vidtas för att säkra de framtida pensionsåtagandena.
- Utveckla de finansiella målen så att de utifrån begreppet god ekonomisk hushållning tar hänsyn till de kommande pensionskostnaderna på ett konkret sätt.
- Redovisningen av pensionskostnaderna utvecklas så att de uppfyller kraven enligt Rådet för Kommunal Redovisnings rekommendationer nr 2.1, 7.1 och 17.

Pensionsavtal

Kostnaderna för de kommunala tjänstepensionerna är reglerade enligt avtal. Pensionerna är ett långsiktigt åtagande och det är tre avtal som reglerar största kostnaden för pensionerna. PA-KL som reglerar intjänad pension före 1998, PFA (Pensions- och Försäkringsavtal), som reglerar intjänad pension mellan 1998 och 2005 samt KAP-KL som reglerar intjänad pension fr o m 2006 och till vissa delar ersätter PFA även för tid före 2006.

PA-KL innebar mycket kortfattat och grovt att tjänstepensionen utgick i form av ett förmånsbestämt tillägg på pensionen. Med avtalet PFA ersattes den förmånsbestämda delen med en individuell del för all inkomst under 7,5 förhöjt prisbasbelopp (27 250 kr/mån 2009). Denna del motsvarade 3,5-4,5 % av avgiften till tjänstepension (beroende på vilken avtalsgrupp den anställde hör till). Den enskilde valde själv hur den individuella delen ska förvaltas. För inkomster över 7,5 förhöjt prisbasbelopp utgick en förmånsbestämd pension (kallad KÅP, kompletterande ålderspension) och mindre individuell del.

Det senast avtalet om kommunal tjänstepension, KAP-KL innebär en successivt ökad individuell del, till 4,5 % fr o m 2010 för alla anställda från 21 år. Tidigare gällde från 28 år för vissa grupper. Gränsen för att få del av förmånsbestämd pension (som bytt namn och förkortning till förmånsbestämd pension, FÅP) höjs till 7,5 inkomstbasbelopp. Detta innebär både att färre får del av den förmånsbestämda pensionen och att det blir lägre belopp som denna del beräknas på. Omräknat till månadslön höjs gränsen och underlaget från 27 250 kr till 31 813 kr i 2009 års värden. Nivån på pensionen sänks också.

I avtalen ingår också pension till efterlevande, livränta med mera. Det finns dessutom regler för om och att pension intjänad enligt tidigare avtal nu ska utgå i större utsträckning än tidigare samt andra övergångsbestämmelser.

I praktiken innebär avtalen för kommunens del att största delen av det nyintjänande som sker efter 1998 utbetalas årligen via Pensionsvalet AB till de försäkringsbolag de anställda har valt och påverkar därmed inte det framtida pensionsåtagandet. De beräkningstekniska grunderna för det åtagande kommunen har kvar regleras från och med år 2008 enligt RIPS 07 (Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld). Tidigare gjordes beräkningarna enligt P-finken (Pensionsfinansieringskommitténs betänkande).

Det finns ett särskilt avtal för pension till förtroendevalda (PRF-KL).

Bilaga 2

Begreppsförklaringar

- Ansvarsförbindelse – pensionsförpliktelser som tjänats in före 1998 och som redovisas utanför balansräkningen s k inom linjen.
- Avsättning – en framtida förpliktelse som är oviss till belopp eller tidpunkt då de ska infrias. Avsättning till pensioner avser pensionsförpliktelser som tjänats in från och med 1998. Redovisas på balansräkningen på skuldsidan.
- Pensionsförpliktelser – juridiskt bindande utfästelse till anställd eller förtroendevald att efter anställningens slut betala ersättning (pension).
- Pensionsmedel – tillgångar som enligt särskilt beslut förvaltas för att i framtiden användas för utbetalning av pensioner.
- Skuld – en framtida förpliktelse som är känd till sin storlek och tidpunkt då den ska infrias.
- Återlån – skillnaden mellan totala pensionsförpliktelser och externt förvaltade medel (angivna till marknadsvärde).

Bilaga 3

Söderköpings kommun

År	Utbetalningar ansvarsförbindelse	Avgiftsbaserad ålderspension	Övrigt inkl försäkring	Summa pensionskostnader	Förändring
2008	10 215	14 484	4 385	25 830	
2009	11 149	14 320	3 070	26 040	0,81%
2010	10 569	15 217	2 902	26 188	0,57%
2011	10 856	15 489	2 936	26 780	2,26%
2012	11 557	15 817	2 934	27 807	3,83%
2013	12 158	15 907	1 635	27 200	-2,18%
2014	12 669	16 155	2 567	28 891	6,21%
2015	13 324	16 469	2 562	29 855	3,34%
2016	13 650	16 796	2 560	30 506	2,18%
2017	13 900	17 132	2 556	31 087	1,91%
2018	14 332	17 419	2 551	31 802	2,30%
2019	14 437	17 748	2 546	32 230	1,35%
2020	14 656	18 034	2 541	32 731	1,55%
2021	14 723	18 344	2 539	33 105	1,14%
2022	14 728	18 701	2 534	33 464	1,08%
2023	14 655	19 081	2 530	33 766	0,90%
2024	14 550	19 396	2 526	33 972	0,61%
2025	14 403	19 750	2 523	34 176	0,60%
2026	14 228	20 143	2 519	34 391	0,63%
2027	14 131	20 508	2 516	34 656	0,77%
2028	13 966	20 870	2 513	34 849	0,56%
2029	13 748	21 269	2 511	35 028	0,51%
2030	13 429	21 621	2 508	35 059	0,09%
2031	13 022	22 050	2 506	35 079	0,06%
2032	12 537	22 535	2 505	35 077	-0,01%
2033	11 968	22 888	2 503	34 860	-0,62%
2034	11 305	23 357	2 502	34 664	-0,56%
2035	10 567	23 764	2 501	34 332	-0,96%
2036	9 898	24 217	2 501	34 116	-0,63%
2037	9 264	24 670	2 501	33 935	-0,53%
2038	8 540	25 113	2 500	33 654	-0,83%
2039	7 904	25 497	2 500	33 401	-0,75%
2040	7 269	26 023	2 500	33 292	-0,33%
2041	6 643	26 494	2 500	33 138	-0,46%
2042	6 012	27 038	2 500	33 050	-0,27%
2043	5 478	27 491	2 500	32 969	-0,24%

Öhrlings



2044	4 967	28 037	2 500	33 005	0,11%
2045	4 481	28 480	2 500	32 961	-0,13%
2046	4 025	29 035	2 500	33 060	0,30%
2047	3 596	29 622	2 500	33 217	0,47%
2048	3 193	30 211	2 500	33 404	0,56%